

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

תוכן עניינים

- א. לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ת"ל ודם זבחיך ישפך.....1
- ב. ברך ברכת הפסח...לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו.....1
- ג. לימד על בכור מעשר ופסח שמעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח.....3
- ד. לימד על בכור בעל מום שניתן לכהן שלא מצינו לו בכל התורה כולה.....4
- ה. תמורת בכור ומעשר הן וולדן וולד וולדן עד סוף כל העולם הרי הן כבכור ומעשר ויאכלו במומן לבעלים.....4
- ו. שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה ... לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שתקרב שלמים.....4

דף לז.

א. לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ת"ל ודם זבחיך ישפך

כבר התבאר במסכת פסחים דף פט. וסנהדרין דף ד. ולעיל דף לו. שכל¹ הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא, שנאמר ודם זבחיך ישפך.

וכל הדמים הניתנין על מזבח החיצון, אם נתן מתנה אחת בלבד כיפר, ואפילו בחטאת מתנה אחת היא העיקר ושאר הארבע מתנות למצוה, שנאמר (דברים יב פסוק כז) ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלהיך שפיכת הדם על המזבח היא העיקר.

ב. ברך ברכת הפסח...לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו

¹ רמב"ם פסולי המוקדשין פרק ב הלכה א - ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

כבר התבאר במסנת פסחים דף קכא: שבזמן שבית המקדש היה קיים, לאחר שאכל מצה ומרור כמבואר שם דף קטו. מברך² "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת הזבח". ואוכל מבשר חגיגת ארבעה עשר תחלה³, ואין משביעים את עצמם ממנה אלא אוכלים ממנה בכדי שישערו בעצמם שתהא אכילת הפסח הבאה אחריה משביעתם⁴, ונמצא הפסח נאכל שלא בכרס מלאה⁵.

ואחר כך מברך "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת הפסח" ואוכל מגופו של פסח. ואחר כך נמשך בסעודה ואוכל כל מה שהוא רוצה, ובאחרונה אוכל מבשר הפסח אפילו כזית.

גם אם בירך על הפסח צריך לברך על החגיגה הבאה עמו, או על שאר זבחים הנאכלין עמו, כדי שיהא הוא נאכל על השבע.

וכן אם בירך על הזבח אינו פוטר את של הפסח. ואפילו אם בירך על הפסח והשאיר ממנו⁶ שיאכל אחר הזבח⁷, לא פטר את של הזבח. לפי שאינם טפילים זה לזה⁸. שחגיגה הבאה עם הפסח אינה כפסח, ובאה מן הבקר ומן הכבשים ונאכלת לשני ימים, וכן במתנות הדם במזבח אינם שוים, שבפסח מתנה אחת בשפיכה אחת, ובחגיגה שתי מתנות שהן ד'⁹.

² רמב"ם הלכות חמין ומצה פרק ח הלכה ז – ט

³ ובכל השנה נמי כשהיו אוכלין שלמים היו מברכין זו הברכה, וכמו כן הכהנים כשהיו אוכלין הוזה ושוק וחסאות ואשמות ומנחות. רבינו יהונתן מלונגיל על הרי"ף כאן

⁴ מאירי פסחים סמ:

⁵ ואף על פי שגם החגיגה היתה ראויה להיאכל על השובע, כדרך כל הקדשים הנאכלים על השובע, במקום שיש פסח הפסח נאכל על השובע שלא יבוא לידי שבירת עצם. מרדכי סדר של פסח, ע"פ ירושלמי פ"ו ה"ד

⁶ רבינו יהונתן מלונגיל על הרי"ף שם.

⁷ דהא אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, אבל של זבח שמצותו לאכלו תחלה. ועיין מהר"ם חלאווה קב: שלדעתו הפסח כולו נאכל בתחילה, שהרי שנינו הביאו לפניו מצה וחזרת והרוסת ובמקדש היו מביאים גופו של פסח, אלא שהיו מניחים מן הפסח כזית לכל אחד לאחר הסעודה כדי שיאכל על השובע כמו שאנחנו עושים במצה זכר לפסח. ולדעת הארחות חיים לילי פסח סי' כת, אבודרהם סדר הגדה ופירושה ד"ה וכך היא המצוה והכלבו סי' נ אוכלים תחילה רק כזית מן הפסח, אחר שבירכו עליו, ולאחר שאכל סעודתו מן החגיגה שוב אוכל אכילת שובע מן הפסח באחרונה.

⁸ צ"ח שם

⁹ בלח"מ הקשה נראה דהוא פסק כר"ע דאמר במשנה (דף קכ"א) לא זו פוטרת את זו ולא זו את זו ודבריו מתמיהים דבגמ' אמרו דלר' ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כלומר דאם הנזרקים נשפכו כשרים ולהכי ברכת הפסח פוטרת הזבח ולר"ע לא הוי שפיכה בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה כלומר דאם הנזרקים נשפכו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

ג. לימד על בכור מעשר ופסח שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח

כבר התבאר במסכת פסחים סד: שהבכור¹⁰ והמעשר והפסח דם כל אחד מהן טעון מתנה אחת, הבכור לכתחילה בזריקה מרחוק¹¹ המעשר והפסח בשפיכה בנחת מקרוב¹² וי"א אף המעשר בזריקה¹³ לכתחילה, אך אם זרק את הטעון שפיכה אף בדיעבד לא יצא¹⁴.

ונתן כנגד היסוד באי זו רוח שירצה משלש זויות המזבח, מלבד קרן מזרחית דרומית שהרי לא היה לה יסוד, ומניין שאינן טעונין אלא מתנה אחת שהרי נאמר בבכור (במדבר יח פסוק יז) אֶת דָּמָם תִּזְרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁהוּא הַדִּין בַּמַּעֲשֵׂר וּבַפֶּסַח שְׁנוֹתָן דָּמָן מִתְנָה אַחַת כִּבְכוֹר.

כל הזבחים מקטירין¹⁵ אימוריהן על גבי המזבח אחר שזורקין הדם תחילה וכל הזבחים מפשיטין אותן ואחר כך מוציאים את אימוריהן, ואין מפשיטין אותן עד שיזרק הדם, חוץ מהטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל, שנאמר (ויקרא טז פסוק כז) וְשָׂרְפוּ בְּאֵשׁ אֶת עֲרֹתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פְּרִשָׁם, נמצאת אומר זורק תחילה ואח"כ מפשיט וקורע ומוציא האימורין ומקטיר. דף לז:

פסולים ואם הנשפכים נזרקו ג"כ פסולים ולהכי אין ברכת הפסח פוטרת של זבח ולא של זבח של פסח וא"כ רבינו דפסק כאן כר"ע איך פסק בריש פרק כ' מהלכות פסולי המוקדשים דהנזרקים נשפכים שכתב שם וכל הניתנים בזריקה שנתנן בשפיכה יצא שנאמר ודם זבחיך ישפך וזה נראה שהוא כר' ישמעאל. ויותר יש להגדיל התימה בסוגיא דזבחים בפרק בית שמאי (דף ל"ז) בתחילתו שאמרו שם על האי קרא דודם זבחיך ישפך ואכתי להכי הוא דאתא מבעי ליה לכדתניא מנין לניתנים בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ת"ל ודם זבחיך ישפך ומשני סבר לה כר"ע דאמר לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דתנן ברך ברכת הפסח פטר את של זבח של זבח לא פטר את הפסח דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר לא זו פוטרת את זו ולא זו פוטרת את זו והכי מבואר שם דלר"ע לית ליה בכל הני דהוי בזריקה שאם נתנן בשפיכה יצא מקרא דדם זבחיך כו' וזו היא קושיא חזקה וצ"ע. ועיין בהר המוריה מש"כ ליישב

¹⁰ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ה הלכה יז

¹¹ הר המוריה שם

¹² לקוטי הלכות זבחים לה. בזבח תודה ד"ה דעת יחידאי

¹³ לה"מ שם

¹⁴ לקוטי הלכות שם.

¹⁵ שם הלכה יח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכתא למשיחא בדרף היומי

מסכת זבחים

ד. לימד על בכור בעל מום שניתן לכהן שלא מצינו לו בכל התורה כולל

בכור בהמה שהורה¹⁶ שהוא בעל מום בין שנולד במומו בין שנפל בו מום אחר שהיה תמים הרי הוא לכהן אם רצה אוכלו בכל מקום או מוכרו או מאכילו למי שירצה אפילו לנכרי מפני שהוא חולין, שנאמר (דברים טו פסוק כא – כב) וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוֹם פֶּסֶחַ אוֹ עוֹר כֹּל מוֹם רָע לֹא תִזְבְּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ. בְּשַׁעֲרֶיךָ תֵּאכְלֶנּוּ הַטֶּמֶא וְהַטְּהוֹר יִחַדּוּ כַּצֵּבִי וְכֹאֵיל וְהָרִי הוּא נִכְסֵי כֹהֵן.

ה. תמורת בכור ומעשר הן זולדן וזולד עד סוף כל העולם הרי הן כבכור ומעשר ויאכלו במומן לבעלים

כבר התבאר לעיל דף לו. שתמורת¹⁷ הבכור והמעשר אינם קריבין לעולם שנאמר בבכור (ויקרא כז פסוק כו) לְה' הוּא, מפי השמועה למדו הוא קרב ואין תמורתו קריבה, ודין המעשר בבכור תמורתן תרעה עד שיפול בה מום ותאכל.

ולד המעשר¹⁸, וולד תמורת המעשר, ולד¹⁹ תמורת הבכור וולדי ולדותיהן עד סוף העולם, הרי אלו לא יקרבו אלא ירעו עד שיפול בהן מום ויאכלו בבכור וכמעשר שנפל בהן מום, ולדות תמורת הבכור לכהן, ולדות מעשר ותמורתו לבעליו.

ו. שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה... לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שתקרב שלמים

¹⁶ רמב"ם הלכות בכורות פרק א הלכה ג

¹⁷ רמב"ם הלכות תמורה פרק ג הלכה ב

¹⁸ רמב"ם שם פרק ד הלכה ו

¹⁹ שהרי לא שייך ולד בכור שהרי אינו אלא זכור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

התנתא למשיחא בדרף היומי

מסנת זבחים

עוד התבאר שם תמורת הפסח אם המיר בה קודם הצות יום ארבעה עשר אין תמורתו קריבה, אלא תרעה עד שיפול בה מום ויביא בדמיה שלמים, ואם המיר בה אחר הצות הרי התמורה עצמה תקרב שלמים²⁰.

מי שאבד פסחו והפריש אחר תחתיו ומצאו אחר שחיטה והמירו בבהמה אחרת, מכיון שהוא שלמים, הרי תמורה זו תקרב שלמים.

אך מצאו קודם שחיטת זה שהפריש, והמיר בהמה אחרת בזה הנמצא, בין קודם שחיטת המופרש תחתיו בין אחר שחיטה, לכו"ע אין תמורתו קריבה, הואיל וזה הנמצא היה ראוי להקריבו פסח וראוי להקריבו שלמים, ודחה בידים לענין תמורה נחשבת קדושתו כקדושה קלושה ואין התמורה יכולה להקרב אלא תרעה עד שיפול בה מום ויביא בדמיה שלמים.

²⁰ מי שאבד פסחו והפריש אחר תחתיו ומצאו אחר שחיטה והמירו בבהמה אחרת, מכיון שהוא שלמים, הרי תמורה זו תקרב שלמים.

אך מצאו קודם שחיטת זה שהפריש, והמיר בהמה אחרת בזה הנמצא, בין קודם שחיטת המופרש תחתיו בין אחר שחיטה, לכו"ע אין תמורתו קריבה, הואיל וזה הנמצא היה ראוי להקריבו פסח וראוי להקריבו שלמים, ודחה בידים לענין תמורה נחשבת קדושתו כקדושה קלושה ואין התמורה יכולה להקרב אלא תרעה עד שיפול בה מום ויביא בדמיה שלמים. רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ד הלכה ו. ועיין לח"מ כאן שהקשה הרי פסק ברבה דתלי מלתא בשחיטה וכ"כ הרב בעל כ"מ ז"ל שם וכאן פסק בר' זירא ונמצאו דבריו סותרים זה את זה וצ"ע. ובהר המוריה כתב ובאמת לכאורה תימה על תמיהתם דהתם איירי בפסח שאבד ושנמצא והמיר הנמצא על אחר אבל כאן מיירי בפסח שלא נאבד כלל והומר בזה דזה לא נזכר כלל שם בש"ס אך מי יתן ידעתי מקורו לדברי רבינו אלה שוב מצאתי באור חדש ובצל"ח שם שפלפלו הרבה בזה יעו"ש היטב וע"ע ירושלמי פ"ט דפסחים ה"ו יעו"ש היטב וצ"ע בזה יעו"ש. וכ"כ במעשה רקח שכאן רבינו קעסיק בענין תמורת הפסח עצמו לבדו דנראה דלכו"ע בעיקר הפסח יש בו שינוי לענין התמורה בין קודם זמנו לימנו הראוי דהיינו אחר הצות ואגב שלימדנו להועיל בדין זה כל הקרבנות דשייך בהו תמורה ודלא שייך הוצרך להשמיענו דין תמורת הפסח עצמו ולא איירי הכא לענין אבוד דמתני' דזה כבר ביארו עם כל פרטיו בהלכות קרבן פסח ותדע דטעם רבה אינו אלא משום דנראה ונדהה וזה לא שייך אלא באבד והפריש אחר ונמצא הראשון דשייך נראה ונדהה וכמ"ש רש"י ז"ל משא"כ באין כאן אלא פסח אחד דודאי אין שייך חילוק דקודם שחיטה לאחר שחיטה ודו"ק כי נראה נכון ואמתי:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

